

80È ANIVERSARI: LA CNT-FAI ENTRA A FORMAR PART DEL GOVERN DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA (27 DE SETEMBRE DE 1936)

Obrer! Camperol! Unitat per la Victòria!. 1936. Autor: Jacint Bofarull. ANC1-151-N-76

Descripció

El document correspon a un cartell de propaganda política i bèl·lica de la CNT-FAI elaborat per Jacint Bofarull i imprès l'any 1936, durant el transcurs de la Guerra Civil espanyola. El cartell en qüestió, d'acord amb la funció principal de la propaganda de guerra, es va imprimir amb la finalitat de mobilitzar la ciutadania. En aquest cas concret, el sindicat CNT-FAI feia una crida a ingressar i allistar-se a les seves milícies armades que combatien les forces sollevades que s'havien rebel·lat contra la República espanyola.

Interès del document

Es tracta d'un exemple de document propagandístic en què el llenguatge visual es posa al servei de les idees polítiques. Una anàlisi d'aquest document permet aprofundir en el coneixement del llenguatge propagandístic, alhora que conèixer millor el context en què es va generar i del qual ens en parla.

Al llarg de la Guerra Civil Espanyola es va utilitzar la propaganda per mobilitzar la ciutadania amb la finalitat de fomentar la seva implicació i perquè contribuís enèrgicament en l'esforç de guerra. Així mateix, també es va utilitzar com a mitjà per justificar i enaltir les causes que cadascun dels contendents defensava.

La imatge correspon a un cartell imprès dins del territori controlat per les forces republicanes, corresponent al sindicat anarquista CNT-FAI. A través del cartell es poden apreciar aspectes propis de la ideologia d'aquesta organització sindical. Al mateix temps, el document també ens permet identificar en quina situació es trobava el bàndol republicà, cosa que queda patent en la crida que es fa, per mitjà del cartell, a les necessitats organitzatives que es precisaven per afrontar eficientment la guerra.

Context

Entre el 18 i el 19 de juliol de 1936 va esclatar la Guerra Civil espanyola després que el cop d'Estat protagonitzat per alguns sectors de l'Exèrcit amb el suport d'organitzacions i partits polítics conservadors només triomfés en algunes parts del país. A Catalunya, l'aixecament militar va ser derrotat per les autoritats republicanes organitzades per la Generalitat amb el suport dels poderosos i influents partits i organitzacions obreres, com la CNT-FAI.

La CNT (Confederació Nacional del Treball) era una organització sindical que s'havia fundat a principis del segle XX. D'ideologia anarquista, al llarg de les dues dècades següents va aconseguir fer-se amb el suport d'una gran quantitat de persones arreu del país, si bé va ser a Catalunya on disposava de més simpatitzants i membres. Així mateix, a principis dels anys 30', la CNT es va fusionar amb la FAI (Federació Anarquista Ibèrica), una organització anarquista radical membres de la qual van aconseguir controlar l'estructura organitzativa del sindicat. A l'inici de la guerra, la CNT-FAI disposava d'una militància molt nombrosa i organitzada.

Quan es va produir l'aixecament militar, el govern de la Generalitat presidit per Lluís Companys va decidir proporcionar armes a les organitzacions obreres perquè ajudessin a les forces de l'autoritat fidels a la República a vèncer els militars rebels que s'havien sollevat a Barcelona i a diversos punts de Catalunya. Al mateix temps, es va crear el Comitè de Milícies Antifeixistes, una espècie de govern de concentració en què s'hi van integrar partits polítics i sindicats, la CNT-FAI inclosa. L'òrgan en qüestió es va crear amb la finalitat de disposar d'un organisme amb legitimitat i autoritat real que integrés totes les forces polítiques i sindicals que s'oposaven als rebels. Tanmateix, una vegada

avortat l'aixecament a Barcelona i configurades les zones del país controlades per cadascun dels contendents, el bàndol republicà va experimentar moltes dificultats per organitzar-se eficientment i combatre els sollevats.

A Catalunya, la situació era particularment delicada. Les organitzacions obreres i sindicals, especialment la CNT-FAI, a través de les seves milícies armades organitzades en comitès descentralitzats, van aconseguir controlar *de facto* gran part del territori. Així mateix, el control que els comitès d'aquesta organització exercien sobre el territori va provocar que esclatés un procés revolucionari paral·lel a la guerra, fet que va impedir concentrar tots els esforços en vèncer als rebels. Davant d'aquest descontrol organitzatiu i l'absència d'un organisme de govern centralitzat i amb autoritat real capaç de controlar efectivament tot el territori, el 27 de setembre de 1936 es va suprimir l'ineficient Comitè de Milícies Antifeixistes i es va provar de restaurar l'autoritat de la Generalitat de Catalunya, amb el vist-i-plau de govern central de la República. A més, per evitar noves divisions i assegurar-se el suport dels poderosos sindicats i organitzacions obreres, el govern de la Generalitat els va incloure dins de l'aparell governamental. D'aquesta manera, membres destacats de la CNT-FAI van passar a formar part del govern de la Generalitat.

Aquesta mesura, tanmateix, no va ser molt efectiva. De fet, les milícies armades dels sindicats continuaven actuant de forma descentralitzada i independent tot exportant la revolució anarquista al territori que controlaven. D'aquesta manera, es feia palesa la divisió al si del bàndol Republicà, sobretot en allò que concerneix en la manera d'organitzar i afrontar la guerra que s'havia desencadenat: per una banda, aquells que eren partidaris de fer la revolució i la guerra al mateix temps tot basant la seva força militar en un exèrcit milicià irregular. Per l'altra, aquells que eren partidaris de guanyar la guerra abans d'engegar qualsevol procés revolucionari i partidaris d'un Exèrcit professional amb un comandament centralitzat.

Qüestions:

- Ompliu la [fitxa d'identificació i anàlisi del cartell](#) i reflexioneu especialment la part de l'anàlisi connotativa de la imatge.
- Identifiqueu la simbologia que presenta i analitzeu el llenguatge artístic emprat. Quin missatge dona? Per què?
- Digueu a què creieu que fa referència la inscripció de la part inferior.
- Cerqueu en el [DOGC](#) els decrets de nomenament dels diferents consellers que al setembre de 1936 van entrar a formar part del govern de la Generalitat i esbrineu la seva filiació política.

Per continuar indagant:

Fonts arxivístiques

Documents textuais

Protocols d'Ordres, vol. 05 (281-614). 5 d'agost de 1936 – 31 de desembre de 1936. ANC1-1-T-37.

Protocols de Decrets, vol. 19/3150. Decret nomenant els consellers que formaran part del Consell Executiu de la Generalitat de Catalunya i delegant les funcions executives de la Presidència en el conseller de Finances, Josep Tarradellas i Joan. 26 de setembre de 1936. ANC1-1-T-14805.

Protocols de Decrets, vol. 19/3174. Decret nomenant secretari general del Departament de Defensa, Joan Garcia Oliver. 29 de setembre de 1936. ANC1-1-T-14829.

Protocols de Decrets, vol. 19/3172. Decret declarant dissolt el Comitè Central de les Milícies Antifeixistes, creat per Decret del 21 de juliol d'enguany. 1 d'octubre de 1936. ANC1-1-T-14827.

Protocols de Decrets, vol. 19/3193. Decret en virtut del qual tots els serveis de Defensa de la rera guarda que prestava el dissolt Comitè Central de Milícies Antifeixistes, resten adscrits al Departament de Seguretat Interior. 2 d'octubre de 1936. ANC1-1-T-14848.

Protocols de Decrets, vol. 19/3220. Decret en virtut del qual són dissolts a tot Catalunya els Comitès Locals constituïts arran del moviment subversiu del 19 de juliol. 9 d'octubre de 1936. ANC1-1-T-14875.

Documents no textuais

Primera reunió del nou consell de govern de la Generalitat de Catalunya. 26 de setembre de 1936. Autor: Josep Maria Sagarra i Plana. ANC1-585-N-4014.

Primera reunió del consell de govern de la Generalitat de Catalunya. 26 de setembre de 1936. Autor: Josep Maria Sagarra i Plana. ANC1-585-N-4015.

Consell de govern de la Generalitat de Catalunya presidit per Josep Tarradellas. 28 de setembre de 1936. Autor: Brangulí (Fotògrafs). ANC1-42-N-14685.

Reunió del nou consell de govern de la Generalitat de Catalunya. 19 de desembre de 1936. Autor: Josep Maria Sagarra i Plana. ANC1-585-N-4027

Andreu Nin a l'acte de rebre un xec de 200.000 pta.de loteria destinat a despeses de guerra. 1 de desembre de 1936. Autor: Brangulí (Fotògrafs). ANC1-42-N-14742.

Dimissió del Comitè Central de Milícies Antifeixistes. 1 d'octubre de 1936. Autor: Josep Maria Sagarra i Plana. ANC1-585-N-4016.

Manifestació amb banderes de la CNT-FAI, Barcelona. 1936. Autor no identificat. ANC1-722-N-1.

Milicians de la CNT-FAI. 1936-1937. Autor no identificat. ANC1-722-N-27.

Milicians i miliciana fent la salutació revolucionària, a Barcelona. [22 de juliol – 30 de setembre de 1936]. Autor no identificat. ANC1-1-N-4035.

Reproducció d'una fotografia d'una columna de milicians desfilant a la plaça Catalunya, a Barcelona. [20 de juliol de 1936 – 31 de juliol de 1936]. Autor no identificat. ANC1-555-N-88.

Dimissió del Comitè Central de Milícies Antifeixistes. 1 d'octubre de 1936. Autor: Josep Maria Sagarra i Plana. ANC1-585-N-4016

Recepció oferta per Lluís Companys al dissolt Comitè Central de Milícies Antifeixistes. 2 d'octubre de 1936. Autor: Brangulí (Fotògrafs). ANC1-42-N-34466.

Altres fonts

Bibliografia

AISA, Ferran. La CNT, la força obrera de Catalunya: 1910-1939. Barcelona: Base, 2013.

HURTADO, Víctor. Atlas de la Guerra Civil a Catalunya. Barcelona: DAU, 2010.

RISQUES, Manel (dir.). Història de la Catalunya Contemporània. Barcelona: Pòrtic, 1999.

SOLÉ I SABATÉ, Josep Maria. La Guerra Civil a Catalunya: 1936-1939. Barcelona: Edicions 62, 2004-2006.

SOLÉ I SABATÉ, Josep Maria & VILLARROYA, Joan. Catalunya durant la guerra civil dia a dia. Vol. 2, *El cop d'estat i el seu fracàs a Catalunya*. Barcelona: Edicions 62, 2006.

SOLÉ I SABATÉ, Josep Maria & VILLARROYA, Joan. Catalunya durant la guerra civil dia a dia. Vol. 6, *La Revolució arreu de Catalunya*. Barcelona: Edicions 62, 2006.

SOLÉ I SABATÉ, Josep Maria & VILLARROYA, Joan. Catalunya durant la guerra civil dia a dia. Vol. 8, *El predomini anarquista*. Barcelona: Edicions 62, 2006.

Hemeroteca

“Ha sido dominada totalmente la sublevación militar”. *La Vanguardia* (21 juliol 1936), p. 1. Disponible a: <http://goo.gl/0N6kz3>.

“El Comité Central de Milicias Antifascistas se ha disuelto ofreciendo su colaboración al Consejo de la Generalitat”. *La Vanguardia* (2 octubre 1936), p. 1. Disponible a: <http://goo.gl/G5VWuf>.

“Los problemas que ha planteado la Revolución”. *La Vanguardia* (29 setembre 1936), p. 1-2. Disponible a: <https://goo.gl/W3ghRa>.